

Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid

Datum: december 2015

VBDO-enquête 2015

Inleiding

Voor de 9^e keer heeft de Vereniging voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) de benchmark Verantwoord Beleggen door Pensioenfonds gepubliceerd. De studie biedt een overzicht van de huidige status en trends van de Nederlandse pensioenfonds met betrekking tot verantwoord beleggen.

Universum

In totaal hebben de 50 grootste pensioenfonds in Nederland, waaronder Pensioenfonds TNO, meegedaan aan de enquête. Nieuwkomer dit jaar is Stichting Pensioenfonds Hoogovens. Onder de participanten waren 23 ondernemingspensioenfonds, 24 bedrijfstakpensioenfonds en 3 beroepspensioenfonds.

De respondenten hebben een totaal belegd vermogen van meer dan € 1 biljoen en zijn verantwoordelijk voor de pensioenuitvoering van 14,3 miljoen deelnemers.

Scores

Evenals in de voorgaande editie, werden door VBDO vragen gesteld over de volgende 4 thema's:

- bestuur (governance);
- beleid (policy);
- implementatie (implementation) en
- verantwoording (accountability).

Van bovenstaande componenten weegt implementatie voor 50% mee in de bepaling van de overall score. De andere drie onderdelen wegen ieder voor 16,6% mee.

Gemiddeld genomen is in 2015 de overall score, bij een maximaal mogelijke score van 5, met 2,4 iets lager uitgekomen dan vorig jaar (2,6). Reden hiervoor is o.a. de kritischere houding van VBDO bij de beoordeling van de antwoorden.

De bedrijfstakpensioenfonds presteren gemiddeld het hoogst (2,9), gevolgd door de beroepspensioenfonds met een 2,1. Ondernemingspensioenfonds sluiten de rij met een score van 1,9.

Hoe Pensioenfonds TNO presteerde in totaliteit en op de afzonderlijke onderdelen, zowel in 2014 als in 2015, is in onderstaande tabel weergegeven.

Het volledige rapport, met als titel "Bridging the Gap", is te downloaden op de website van VBDO: <http://www.vbdo.nl/files/report/VBDOResponsibleInvestmentDutchPensionFunds.pdf>.

Onderdeel van het VBDO-rapport is de tabel in **Bijlage I** van dit document waarin de scores van de 50 deelnemende pensioenfondsen is opgenomen.

	Governance		Policy		Implementation		Accountability		Overall score	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Ondernemingspensioenfondsen	2,4	2,9	2,9	2,0	1,6	1,6	2,2	2,2	2,1	1,9
• SP TNO	2,3	2,3	2,3	1,4	1,2	1,4	2,6	2,3	1,8	1,7
Bedrijfstakpensioenfondsen	3,2	3,4	3,8	3,0	2,5	2,6	3,6	3,2	3,0	2,9
Beroepspensioenfondsen	2,3	2,6	3,1	1,7	2,2	1,9	2,7	2,4	2,4	2,1
Gemiddeld	2,8	2,9	3,3	2,5	2,1	2,1	2,9	2,7	2,6	2,4

Belangrijkste conclusies

Enkele belangrijke conclusies op basis van de enquête-uitkomsten zijn de volgende:

- Uit het benchmark onderzoek blijkt dat de gemiddelde score iets lager ligt dan vorig jaar, indicatief voor een stagnerende praktijk van de pensioensector als geheel. In het licht hiervan ziet de VBDO zich gesterkt in de oproep tot meer samenwerking en capacity building.
- Het zijn niet alleen de grote pensioenfondsen die goed scoren, gezien het feit dat een aantal kleine pensioenfondsen ook hoog scoren.
- Over de gehele linie zien we dat de score voor beleid flink daalt. Het gebrek aan een lange-termijn visie met betrekking tot een MVB-beleid, is hier debet aan.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies van het rapport, doet VBDO de volgende aanbevelingen:

- Pensioenfondsen zouden meer moeten samenwerken en hun kennis moeten delen om de ontwikkeling te stimuleren.
- Belangrijk is dat pensioenfondsen zelf verantwoordelijk blijven voor het verantwoord beleggingsbeleid en dat zij zelf de focus van het beleid bepalen, in plaats van dit over te laten aan fiduciaire managers en vermogensbeheerders.
- Omdat deelnemers zowel de bron als de bestemming zijn van het vermogen van een pensioenfonds, zouden besturen van pensioenfondsen hun deelnemers niet alleen informeren, maar ook raadplegen bij de invulling van het MVB-beleid.
- Het beleid en de gerelateerde doelen van een pensioenfonds zouden op een lange-termijn visie afgestemd moeten worden.
- Toezichthouders AFM en DNB en de overheid zouden een pro-actievere houding moeten aannemen en pensioenfondsen beter moeten begeleiden.

Uitgangspunten MVB-beleid Pensioenfonds TNO

Als leidraad voor de formulering van het Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid heeft Pensioenfonds TNO begin 2008 aansluiting gezocht bij Global Compact Principles van de Verenigde Naties. Dit zijn een 10-tal internationaal geaccepteerde normen en waarden die bedrijven kunnen hanteren op het gebied van mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en ethiek.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid is ook één van de kernwaarden die is vastgelegd in de TNO-bedrijfscode. Bij dit criterium moet gedacht worden aan zaken als mensenrechten,

gedwongen (kinder) arbeid, productveiligheid, tegengaan van corruptie, milieubescherming en duurzame ontwikkeling.

Medio 2011 volgde een landenuitsluitingenbeleid. Landen, en dan meer specifiek van de staatsobligaties uitgegeven door bepaalde landen, worden van belegging uitgesloten zodra is voldaan aan de volgende voorwaarden.

1. De sancties moeten in relatie staan met schending van door Nederland ondertekende internationale verdragen (of waaraan Nederland is gebonden op grond van haar lidmaatschap van internationale organisaties);
2. De sancties moeten zijn opgelegd door erkende bevoegde organisaties, te weten de VN en aan de VN gelieerde organisaties en de Europese Unie;
3. De sancties moeten gericht zijn tegen het land zelf en/of de huidige machthebbers (dus niet tegen voormalige leiders of opstandige groepen in het betreffende land);
4. In sommige gevallen zijn sancties uitgevaardigd zonder duidelijke termijnen of clausules voor de opheffing van die sancties. In die gevallen wordt er beperkt tot uitsluiting van die staatsobligaties van landen waarvoor de sancties korter dan 10 jaar geleden zijn getroffen, tenzij volstrekt helder is dat de schendingen waarop de sancties zijn gebaseerd nog steeds plaatsvinden;
5. De sancties moeten in relatie staan met schendingen van internationale verdragen of algemeen geaccepteerde normen van één of meerdere van de volgende categorieën:
  - Non-proliferatieverdrag tegen verspreiding van kernwapens;
  - Mensenrechten schendingen;
  - Misdrijven tegen de menselijkheid;
  - Schending van de democratie;
  - Wapen- en/of handelsembargo's.

Sustainalytics is ingehuurd om op kwartaalbasis te signaleren of landen en bedrijven in strijd handelen met de uitsluitingscriteria die Pensioenfonds TNO heeft geformuleerd.

Bijlage I

Overall conclusions								
RANKING			OVERALL SCORE	GOVERNANCE	POLICY	IMPLEMENTATION	ACCOUNTABILITY	
2015	2014	NAME OF PENSION FUND						
SCORES PER CATEGORY								
1	=	1	Pensioenfonds Zorg en Welzijn	4,4	5,0	5,0	3,8	5,0
2	▼	1	Bedrijfstakpensioenfonds voor de Landbouw	4,2	5,0	3,5	3,8	5,0
3	=	3	Algemeen Burgelijk Pensioenfonds	4,1	5,0	4,5	3,6	4,5
4	▲	7	Pensioenfonds SNS Reaal	4,0	4,8	5,0	3,5	3,9
5	▲	11	St. Pensioenfonds voor de Woningcorporaties	3,8	4,5	4,5	3,5	3,5
6	=	6	Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid	3,8	4,5	4,5	3,4	3,5
7	▲	9	Spoorwegpensioenfonds	3,6	4,3	4,0	3,1	4,2
8	▲	14	St. Pensioenfonds Openbaar Vervoer	3,6	4,5	4,0	2,9	4,2
9	▲	13	Ahold Pensioenfonds	3,5	4,8	4,0	3,1	2,7
10	▲	16	Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars	3,3	3,5	4,0	2,8	3,6
11	▼	4	Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media	3,2	2,8	3,0	2,8	4,7
12	▼	5	Pensioenfonds Progress (Unilever)	3,1	4,0	3,0	2,8	3,1
13	▼	10	Pensioenfonds Metaal en Techniek	3,1	4,0	2,5	2,8	3,4
14	▼	8	Pensioenfonds van de Metalektro	3,0	4,0	3,0	2,7	2,8
15	▼	12	Pensioenfonds Architectenbureaus	3,0	2,3	3,5	3,0	3,1
16	▲	21	Rabobank Pensioenfonds	2,9	2,8	2,7	2,8	3,2
17	▼	18	Pensioenfonds Werk en (re)Integratie	2,8	4,5	3,0	2,2	2,5
18	▼	17	Philips Pensioenfonds	2,7	3,3	2,2	2,7	2,9
19	▼	15	Bedrijfstakpensioenfonds Koopvaardij	2,7	3,3	2,5	2,7	2,4
20	▼	19	St. Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf	2,7	2,3	2,7	2,5	3,5
21	▼	20	St. Pensioenfonds Medisch Specialisten	2,5	4,8	1,8	1,9	2,9
22	★	34	Pensioenfonds Vervoer	2,4	2,8	2,5	2,1	3,0
23	▲	25	Bedrijfstakpensioenfonds Schilders	2,4	1,8	2,0	2,4	3,2
24	★	41	Heineken Pensioenfonds	2,3	3,8	2,2	1,8	2,7
25	▲	26	Delta Lloyd Pensioenfonds	2,3	3,8	2,0	1,8	2,7
26	▼	24	Pensioenfonds Achmea	2,3	2,8	3,5	1,8	2,1
27	▲	28	Bedrijfstakpensioenfonds v/h Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf	2,3	2,8	2,0	2,2	2,2
28	▲	36	St. Pensioenfonds UWV	2,2	2,8	3,2	1,8	2,0
29	▼	23	St. Pensioenfonds Wonen	2,1	2,3	1,7	2,2	2,2
30	▼	22	Pensioenfonds Detailhandel	2,1	3,3	2,0	1,6	2,5
31	▼	42	Pensioenfonds Horeca en Catering	2,1	3,0	2,0	2,0	1,7
32	▼	29	St. Pensioenfonds APF (Akzo Nobel)	2,1	2,5	2,0	1,8	2,6
33	▼	32	St. Pensioenfonds KPN	2,0	1,8	1,7	2,0	2,4
34	▼	30	St. Pensioenfonds Huisartsen	2,0	1,8	2,0	1,9	2,2
35	▼	27	Pensioenfonds DSM Nederland	1,9	2,3	2,0	1,4	3,1
36	▲	44	Pensioenfonds ING	1,8	1,3	1,2	1,8	3,3
37	▼	38	St. Shell Pensioenfonds	1,8	1,8	2,7	1,6	1,3
38	▼	31	St. Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten	1,7	1,3	1,4	1,9	2,0
39	=	39	St. Pensioenfonds TNO	1,7	2,3	1,4	1,4	2,3
40	▼	37	St. Pensioenfonds PostNL	1,7	1,8	1,7	1,5	2,2
41	▼	33	Pensioenfonds voor de Grafische Bedrijven	1,7	2,0	1,7	1,3	2,5
42	▲	43	Pensioenfonds Medewerkers Apotheken	1,7	2,0	2,0	1,3	2,1
43	▼	35	St. Bpf. voor de Meubelindustrie/Meubileringsbedrijven	1,6	2,3	2,8	1,0	1,5
44	▼	40	St. Pensioenfonds Gasunie	1,3	1,3	0,8	1,3	1,7
45	=	45	St. Pensioenfonds IBM Nederland	1,1	1,3	1,2	0,7	1,9
46	=	46	ABN AMRO Pensioenfonds	1,1	2,5	0,8	0,6	1,4
47	=	47	Pensioenfonds KLM Cabine	0,8	1,3	0,9	0,5	1,1
48	=	48	Pensioenfonds KLM Algemeen	0,8	1,3	0,9	0,5	1,1
49	New	St. Pensioenfonds Hoogovens*	0,6	0,8	0,6	0,3	1,5	
50	▼	49	Pensioenfonds KLM Vliegend Personeel	0,2	0,5	0,0	0,3	0,0

* based on publicly available data alone.

★ 10 of meer plaatsen gestegen
 ★ 10 of meer plaatsen gezakt

VBDO BENCHMARK RESPONSIBLE INVESTMENT BY PENSION FUNDS IN THE NETHERLANDS 2015